

ՄԱՐԹԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Մասին լրագիրն 5 անգամ կը հրատարակուի շաբաթը . 4 Օրաբերք եւ 1 Շաբաթաբերք :
Տարեկան 9 թ. 6. Գումար 120
Պատուագ 10 Մեկ
Լեցանակայ գին 4 Պատուագ 90 Ղրդ
Պատուագ 5 Մեկ
Եւրոպայի բոլոր գին 60 Քրդ.
Շաբաթաբերք 20
Օրաբերք

Իւրաքանչեւ լրագրաց համար ծախքը եւրոպայի քան ընդամենը 1 թ. 6. Գումար 120
Պատուագ 10 Մեկ
Լեցանակայ գին 4 Պատուագ 90 Ղրդ
Պատուագ 5 Մեկ
Եւրոպայի բոլոր գին 60 Քրդ.
Շաբաթաբերք 20
Օրաբերք

ՅԱՍՏԱՆԻՆՈՒԳՈՒՆ 17 ՄԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կարող են կայսրը Եւրոպայի մէջ բացուած Վրոնստահանդիսին այցելութեան երթելով ատենախօսութիւն մը ըրաւ զոր հետագիւրն արդէն ծանուցած էր : Կայսրը 20 տարի յառաջ հասարակապետութեան նախագահ եղած ժամանակ Եւրոպայի բոլոր երկրներէն եւ զատ՝ համախառն ընդունելութիւնը յիշելով՝ կարեց թէ այն ատեն խաղաղարարութեան առաջին քայլ մ'առած էր՝ բարձր քաղաքացիները հրաւիրելով որ իրենց կակիճներու ուսման իր բաց թողուն հասարակաց օգտին համար : Տասն եւ եօթը տարի անդորրութեան եւ բարդաւանդութեան ետեւէ կայսրը դարձեալ նոյն լեզուն դորձած երկր մանկ կուսակցութեանց վերաբերեալ պարկեշտ քաղաքացիներն հրաւիրեց որ ազատական շարժին մէջ իր կառավարութեան կանոնադրութեան ծանոթանան եւ անցադիւրի դիմադրութիւն մընեն խաղաղարար կրից որք կերելի թէ նորէն կարծեման ընդհանուր քուէարկութեան անխաղաղ գործը տուապիտու համար : Եւրոպայի կայսրը վստահութիւն յայտնեց թէ ժողովուրդը Կաղդիոյ քաղաքակրթիւնը պատճառէ արժանի մարդիկ երեսփոխան կընտրէ :

Կայսրը այս ատենախօսութեան վրայ Եւրոպայի մասին ըստ սովորութեան տեսակ տեսակ մեկնութիւններ կը հրատարակէ : Կարող են Կ. երկու հիմնական գաղափար յայտնեց, զորս հանդիսաւոր առիթներու մէջ շատ անգամ ծանուցած է, այսինքն թէ նախ յառաջդիմութեան եւ ազատութեան շարժին մէջ մէկը պէտք չէ որ կառավարութեանն առաջ անցնի :

Կամ անոր առաջ երթալու խորհուրդ տայ, եւ երկրորդ թէ տակաւին խորհուրդը կըրէր կան որք պէտք է ազգու կերպով զարգանայ, եւ որք դիմադրելու համար Կաղդիոյ բոլոր բարոյական ոյժը հաւաքելու է : Փարիզի լրագրաց ամսին ալ համաձայնութեամբ կընեն որ կայսրն ընտրութեանց վրայ ազդեցութիւն բանեցնելու նպատակաւ խօսեցաւ այս ատենախօսութեանը, եւ ծայրայեղ կուսակցութեանց քանի մը թերթներն ալ կը մեղադրեն զայն ըսելով թէ կայսրը կողմանէ այս պարագային մէջ լուծութիւնն աւելի արժանաւոր կըլլար : Կայսր Կարող են կայսրը ատենախօսութեան շահերուն կամ իր մասնաւոր քաղաքական նպատակներուն պահանջած ժամանակ՝ սովորութիւն ըրած է միշտ իր բաղձանքն ու նպատակը աշխարհի յայտնել : Եւ հա այս անգամ ալ նոյն դրութեան հետեւեցաւ :

Կայսր կրնայ հարցաւոր թէ իրաւունք չունի՞ն այն թերթներն ալ որք դիտել կուտան թէ ազգեօք կառավարութեան կողմնակից չլլալով խաղաղարար կրից ծառայէ՞ն : Կայսրը լրագրիւն ուրիշ մեղադրանք մ'ալ կուտայ՝ Կարող են կայսրը, որ կառավարութեան նպատակաւ քուէ տալու յորդորանք կընէ ժողովուրդեան, թէ որ Կ. ընդհանր մէջ Կ. որոմ ուղարկելու յորդոր մընէր, հակառակմանադրական կը համարուէր : Կայսր կը յիշէ որ կայսրը կառավարութեան անձնակազմ է, եւ հետեւեալ արդէն պէտք է որ կամ կայսրն ու իր կառավարութիւնն ընտրութեանց մասնակցին, կամ բոլորովին իրաց կենան, իսկ հետ մէկտեղ յիշեալ անդիմական թերթը հետեւեալ կարեւոր խորհրդածութիւններն ալ կընէ : Կաղդիական ազգին մեծագոյն մասը պատրաստ չէ որ եւ է փոփոխութեանց՝ որք Կաղդիոյ մէջ

հին քաղաքական կուսակցութիւնները կրնան փափաքել : Կաղդիացիք Պարլամենտին կամ Օրենսդրական միապետութիւն չեն ուզեր, եւ հասարակապետութիւնն ուղղորդելու ամենէն քիչ են : Կայսրը չբաղձարով հանդերձ կը փափաքին որ յեղափոխութիւններէ ալ պահպանուին, որովք միայն կարելի է այնպիսի փոփոխութիւններ ընել : Եւրոպայի այս եզրակացութեան կը հասնինք թէ այն կառավարութիւնը որուն ինպատակ հրաւեր կը կարգայ կայսրը ընտրողներուն, զազդիական ազգին մեծագոյն մասը զոհ կընէ, առկէց ալ սա բարոյական կը համուի որ Կարող են Կ. առանց վախճալու կրնայ յառաջանալ այն ազատական ընթացքին մէջ որ տակաւին դժգոհ եղող խումբներն ալ կրնայ դոհ ընել :

Կարող են կրնան հիմա վերանայալ մօտ են եւ արդիւնքն ալ վերոյիշեալ խորհրդածութիւնները կարողարարէ : Կառավարութեան ընտրելիներէն 200, ընդգլխաւոր մասէն 26, միջակ մասէն ալ 10 երեսփոխան ընտրուել են, եւ 59 ընտրութեանց համար ալ երկրորդ անգամ քուէարկութիւն պիտի ըլլայ : Եւրոպայի կառավարութիւնը մեծագոյն մասը վստահ է, եւ ինչպէս կը յուսացուէր, գաւառական ժողովուրդը մեծագոյն մասը կառավարական ընտրելու քուէ տուած են, ուրիշ կը հետեւի որ կայսրը թէպէտ Փարիզի յիշեալներն եւ ըսինքն մը գլխաւոր քաղաքացիականներուն մէկ մեծ մասին մէջ լինեալներն ունի, բայց գաւառական ժողովուրդը մեծ մասն իրեն բարեկամ է : Կ. ընդգլխաւոր կողմէն քանի մը նոր մարդիկ երեսփոխան ընտրուեցան, որ գաղղիացի մէկ մասին ինչ կարծեաց վրայ ըլլալուն տարաւոր չթողար : Կայսրը աշուն, Կ.

տէնի արձան կանգնելու համար բացուած ստորագրութեանց դատին մէջ, կայսրը դէմ ամենէն աւելի բուռն լեզուով խօսող երիտասարդ փաստաբան մը, Պ. Կանալի թիւրին, եւ կայսրը դէմ երթի՞նք անոր համար եւ ինչպէս եղած լ'անթիւնի հեղինակ Պ. Պաշիօրի ընտրութիւններն ամենէն աւելի նշանակութեան արժանի են : Կայսրը այս վերջինը, ինչպէս յայտնի է, Կ. թիւրին փախած ըլլալով, չգիտցող թէ ինչպէս պիտի երթայ Օրենսդիր ժողովին մէջ բազմի :

Կարող են կայսրը կառավարութեան վերջին ծանր բեռ մը կը վերցնէ, Փարիզի Վարիկայի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ կառավարութիւնը փոքր դժուարութիւններ չկրից ժողովուրդական խաղաղութիւնները զարկու համար : Տեղ տեղ խաղաղութեան բանեցնել հարկ ըլլալով բանտարկութիւններ ալ ըրաւ, իսկ չըլլար դիտողութիւն ընել որ ներկայ ընտրութեանց այսչափ աշխատիք ըլլալուն գլխաւոր մէկ պատճառն ալ Օրենսդիր ժողովուրդ նախընթաց նշանակութեան ընտրական դուռնակները իրաւունք տուող օրինաց դորձադրութիւնն եղած է :

Կ. տեղ տեղ եղած ընտրութեանց մէջ քանի հոգի են աւելի մարդ մէկ տեղ գաւառական իրաւունք չունենալով, բնականաբար ազդու են այնչափ շատ չէր ըլլար : Կայսրը իրեն է հաղաթաւոր մարդաց գաւառումը, Կ. նկատմամբ ընտրական դուռնակները նկարագրին հետաքրքրութեամբ արժանի է :

Փարիզի մէջ, կրնէ Կ. թիւրին, գաւառականներն այնչափ ընդարձակած են, որք ցոյց կուտան թէ ժողովուրդեան ստորին կարգին մէջ ինչ աստիճան

ԳԱՐԱՊՈՐՏԱԿԱՆ

Տարին դոնէ միանգամ խոստովանելով՝ Սրբալուծութեան երթելու մէկ հատիկ ճամբան, իսկուսանալու ու ծիծաղելու ընկողն եւ կաղին :

Ե.

Օտակին կրակի օրը, ինչպէս որ սովորութիւն է, մէկ ծերունի բարեկամին այցելութեան գալոյսը ըլլալով, ինչ ծերունի իր սովորականին հակառակ արտաքին վստահութեան մը մէջ գալոյ : Կայսր Կ. Կ. ատենին միջեւ ցարդ քանիք ուրիշ օր է, դու նոր կը պատմես այն օրերուն մէջ պատահած դէպքեր : Ըսելով պիտի ընդմիջես պատմութիւնս. սակայն չես դիտել, Կ. Կ. թէ մոռացողութիւնը ծերունի անբախտանքի ընկերն է : Եւ իրաւասարդի համար մոռացումը շատ անգամ յանգանք կրնայ համարուի, իսկ ալ ծերունի մը որ եւ իցէ պարագայի

մէջ ներքին է : Եւրոպայի ըստ ինքեան տարալի : Կրիտասարդութիւնը ճարտիկ դերձակի մը ձեռքին եղած զեղեցկաձեւ զգեստի կը նմանի, մէք զայն ձեռքին համար բնաւ ձգել չենք ուզեր : Կայսր այստա որ ան ալ բոլորովին հիմնաւոր զմեզ կը ձգէ, կը ձգեն զմեզ նաեւ գաւառականներ, եւ գրօսանք, սիրոյ մանկիկն ալ չուզեր զուր տեղ իր սղարները մեր վրայ արձակելով կորսնցնել : Դեռահասակ աղջկունք եւ երիտասարդք ալ մեր ընկերակցութեան չեն նկատուիր : շատ անգամ մեր հասակակիցներն իսկ մեզմէ կը խորշին : ալ աշխարհ մեղի եւ մենք աշխարհի համար մեռած ենք : Կ. Կ. փիճակի մէջ մեզ ազդեցողը մի միայն կրօնական յոյս մը, դադախար մը, միգրատա ապագայ մընէ : Կ. երդիլեալ ծերունի հոգեմեկան հայ մ'էր : Իր օրդին լուսաւորական ստալինադարձ օրերդին մը սիրահարած ըլլալով, առանց կրօնականութեան բարեկամաց

անցնել կախելու ամենանցած էր : Կատենին ի սկզբան աշխատած եւ ամեն ճիշդ թափած էին այս երիտասարդին միւրք փոխելու համար, բայց ինքը իմաստացի ողջմիտ փաղաքատի թեան հետեւելով անդրդուելի մընացած էր : Կայսրը կըրէր եւ քահանայք զինքը անարգեցին, բայց ազատամիտ եւ առաքելի անձինք զինքը ծախահարութեամբ գողցնելու Կ. Կ. անձինք անմեղութեան դէմ մտաւոր դարձանքն զերծ, իր փաղաքի մէջ ինչոյ, առաքելական եւ պարկեշտատուն առաքել մը գտած ըլլալուն յարգը երանի իրեն որ հաւանքած էր :

Կ. կըրէր պատմութեան ծերունի բարեկամն (որ քանի մը տարին ի վեր տունէն դուրս ելլելու անկարող եղած էր) : Կ. Կ. քահանայն կանչելու մարդ զրկել էր, արժանապատիւ կըրէր անոր պատմական տունը եր թէ Կ. փոփոխութեան

միտեւ թերահաւատ մարդկանց հետ չուզեր յարաբերութիւն ունենալ : Կ. ինչպէս Կ. Կ. դուռնակին ընկերութեան պաշարուած իւր քարաշէն ամարանդին մէջ գաւառական ու կնամարդի կեանք կը վարէ, իր ընկերներն եղող միաբնակեւ արին քրտովնք մտած, նորադարձ ու փոփոխմիտ հոգեմեկաններն ամարանդները համար մեծ աշխատութեամբ Կ. Կ. քահանայն մեղադրելի է, որովհետեւ կը քարոզեն թէ նախ պարտ է փոփոխութեանը հաստատել, Կարայէլի տան մարդեալ ոչխարները փնտռել, եւ յետոյ ուրիշ հաստատեց ինչոյ ինչ : Կ. Կ. ըսելով միջոցներուն անօգուտ ջանքը զոյնել ինչպէս հեռու եմք, եւ կը ցաւիմք որ այսպիսի լուսաւորութեան դադու մէջ փոխանակ անխաղաղ հայ մանկանք գաւառականներն, ազգին մէջ դժուարութեան ինչոյնք կը

